

ISSN: 3023-5391

Analytical Social Sciences Journal Analitik Sosyal Bilimler Dergisi
1 (2) 2023

<http://dx.doi.org/10.46868/2023>

Araştırma Makalesi | Research Article
Geliş tarihi | Received: 12.11.2023
Kabul tarihi | Accepted: 10.12. 2023
Yayın tarihi | Published: 15.12.2023

Emine Bağır

<https://orcid.org/0009-0005-3149-9515>

Teacher, Köşebaşı Primary School, Turkey, emineozgurcan43@gmail.com

Esra Han Akdemir

<https://orcid.org/0009-0003-5150-1964>

Assistant Principal, Vali Ünal Erkan Primary School, Turkey, esrahannn21@gmail.com

Bülent Öztürk

<https://orcid.org/0009-0009-9899-2143>

Principal, Surkent İşitme Engelliler Secondary School, Turkey, urk21@hotmail.com

Ahmet Şimşek

<https://orcid.org/0009-0002-8639-8277>

Assistant Principal, Surkent İşitme Engelliler Secondary School, Turkey, ahmet_21simsek@hotmail.com

Mehmet Çiftçi

<https://orcid.org/0009-0000-4815-0110>

Teacher, Bağlıvar Secondary School, Turkey, malihoca@gmail.com

İbrahim Bingöl

<https://orcid.org/0009-0007-4529-3002>

Assistant Principal, Ali İhsan Arslan Görme Engelliler Secondary School, Turkey, ibrahim6220@hotmail.com

Cemal Nurbiye

<https://orcid.org/0000-0001-9244-9427>

Principal, Beşyamaç İlkokulu, Turkey, hebinarke571@gmail.com

Cemil Uzun

<https://orcid.org/0009-0002-3215-3020>

Assistant Principal, Adnan Menderes Secondary School, Turkey, cemil.uzun.33@hotmail.com

Atıf Künyesi | Citation Info

Bağır, E., Akdemir, Han, E., Öztürk, B., Şimşek, A., Çiftçi, M., Bingöl, İ., Nurbiye, C. ve Uzun, U., (2024). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi İle İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Doküman Analizi İle İncelenmesi, *Tigin Analitik Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2), 215-227.

Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Doküman Analizi ile İncelenmesi

Öz

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin doküman analizi ile incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2018-2022 yılları

arasında yürütülmüş olan toplam 30 lisansüstü tez incelenmiştir. Bu amaç kapsamında ortaöğretim okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimini inceleyen çalışmaların temel özelliklerinin neler olduğu ele alınmıştır. Veri analiz yöntemi olarak nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Ortaöğretim okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen “Yayın İnceleme Formu” kullanılmıştır. Yayın inceleme formu; araştırmanın yıllarına, veri türlerine, araştırma desenlerine, Örneklem grubuna ve son olarak temalarına göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; ortaöğretim okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar ile ilgili en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı ve araştırma türü olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili çalışmalarda “sınıf düzeni” teması ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doküman, Etkili sınıf yönetimi, ortaöğretim, Sınıf yönetimi

Investigation of Postgraduate Theses on Classroom Management of Teachers Working in Secondary Schools by Document Analysis

Abstract

The aim of this study is to examine the postgraduate theses on classroom management of teachers in secondary schools by document analysis. For the purpose of the study, a total of 30 postgraduate theses conducted between 2018-2022 were examined. Within the scope of this purpose, the main characteristics of the studies examining the classroom management of teachers in secondary schools were discussed. Descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used as data analysis method. In the examination of postgraduate studies on classroom management of teachers in secondary schools, the "Publication Review Form" developed by the researchers by making use of the relevant literature was used. The publication review form was analysed according to the years of the research, data types, research designs, sample group and finally themes. According to the research findings; it is seen that the most theses related to postgraduate studies on classroom management of teachers in secondary schools were conducted in 2019 and quantitative research methods were preferred as the research type. At the same time, when the theses were analysed according to the research themes, the theme of "classroom order" came to the fore in the studies on classroom management of teachers.

Keywords: Document, Effective classroom management, secondary education, Classroom management

Giriş

Sınıf yönetimi, öğretmenlerin ve okulların, sınıf ortamlarında öğrencilerin uygun davranışlarını oluşturma ve sürdürme sürecidir. Sınıf yönetimi stratejilerini uygulamanın amacı, olumlu sosyal davranışı geliştirmek ve öğrencinin akademik katılımını artırmaktır. Etkili sınıf yönetimi ilkeleri hemen hemen tüm ders alanlarında ve sınıf seviyelerinde çalışır. Sınıf

yönetimi aslında bir öğretmenin öğrencilerin uyması gereken bir dizi beklenti yaratma şeklidir. Öğrencilerin başarılı olabileceği bir öğrenme ortamı yaratmaya yardımcı olan bir dizi rutin, sonuç ve kuralları içermektedir. Etkili sınıf yönetimi, çok fazla sabır, iyi zamanlama ve uygun sınırların uygulanmasını içerir. Bir grup öğrencinin dürtülerini kontrol altında tutmasını sağlamaya çalışmanın kolay bir tarafı yoktur. Ancak bu kuralları ve sınırları teşvik etmek, çocuklara okulda ve gelecekteki kariyerlerinde başarılı olmaları için doğru mizacını verebilir.

Sınıf yönetiminin pek fazla tanımı bulunmaktadır. Ağaoğlu'na göre (2012) bir eğitimcinin öğrencinin başarısına ve öğrenmesine yardımcı olan bir sınıf ortamını sürdürmek için kullandığı yöntem ve stratejiler olarak tanımlar; Erden'e (2000) göre bir sınıfı yönetmeyle ilgili pek çok pedagojik strateji olmasına rağmen, ortak bir payda öğrencilerin başarılı olmalarını sağlayan bir ortamda olduklarını hissetmelerini sağlamasıdır; Balay'a göre (2012) sınıf yönetimi; öğretim için gerekli materyalleri yönetmek; Turan'a göre (2011) sınıf yönetimi ve öğrencilerin psikolojik ve öğrenme ihtiyaçları konusundaki güncel araştırma ve teorilerin anlaşılmasına rehberlik etme süreci; Sarıtaş'a göre (2000) olumlu öğretmen-öğrenci ve akran ilişkilerinin oluşturulması; Karaköse' ye göre (2010), Bireysel öğrencilerin ve sınıf grubunun akademik ihtiyaçlarına cevap vererek optimal öğrenmeyi kolaylaştıran öğretim yöntemlerinin kullanılması şeklinde tanımlanmıştır. Sınıf yönetimi eğitim yönetiminin önemli ve de etkili bir süreci olarak değerlendirilmiştir (Gündüz ve Can, 2013). Sonuç olarak, sınıf yönetimi ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda genelde istenmeyen davranış, sınıf yönetimi algısı ve disiplin gibi belli başlı konulara ve nicel yöntem gibi belirli metotlara odaklanıldığı ve bu yüzden araştırmaların genelde durum tespiti özelliğinde olduğunu saptamışlardır. Söz konusu yapılan çalışmalarda sınıf yönetimi alanındaki çalışmaların verileri ise makaleler ile sınırlıdır. Alandaki temel bilgi üretme kaynağı olarak lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi alanın gelişimi yönünden önemli katkılar katacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda yürütülen lisansüstü çalışmaların tematik (konu), metodolojik (yöntem) ve analiz teknikleri (istatistiksel teknikler) yönünden incelenmesi alanda bulunan eğilimlerin görülebilmesi yönünden oldukça önemlidir. Alanda hazırlanan lisansüstü çalışmaların konu açıdan incelenmesi, araştırmaların konu eğilimlerine ilişkin oldukça önemli ipuçları sunabilir.

1. Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerini destekleyen bir ortam oluşturmak ve sürdürmek için yaptıkları eylemler olarak tanımlanabilir (Erden, 2000). Başka bir deyişle, sınıf yönetiminin amacı düzen için düzen değil, öğrenme adına düzendir. Öğretmenler, yöneticiler, veliler, öğrenciler ve toplum, sınıf yönetimini öğretimin kritik bir bileşeni olarak görür, ancak etkili bir sınıf yöneticisi olmak basit bir çaba değildir. Araştırmalar, sınıf yönetimiyle ilgili sorunların genellikle öğretmen stresine, kaygısına, tükenmişliğe ve hatta mesleği bırakma kararına yol açtığı gerçeğini belgelemiştir. Yeni başlayan öğretmenler, öğrenci davranışlarını sürekli olarak en ciddi zorluklarından biri olarak

algırlarlar. Ve deneyimli öğretmenler bile zorluklar yaşayabilir - özellikle günümüzün daha büyük sınıfları, artan kültürel ve dilsel çeşitlilik, engelli çocukların dahil edilmesi ve yüksek riskli standart testlere hazırlanmak için müfredatın daraltılması gibi durumlar sınıf yönetiminde problemlerin artmasına neden olmuştur. Ne yazık ki, sınıf yönetiminin karmaşıklığına ve önemine rağmen, öğretmen hazırlama programları bu alanda yalnızca asgari düzeyde öğretim sağlama eğilimindedir.

1.1. Sınıf Yönetimi Kavramı

Yönetim öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli olan ortamın düzenlenmesi kısmıyla ilgilenir, dolayısıyla da sınıf yönetimi konusu da öğrenmenin gerçekleştiği ortamın, yani sınıf ortamının öğrenmeye elverişli bir ortam olmasıyla ilgilenir. Sınıf ortamı denildiğinde, öğrenci öğretmen arasındaki bağın ve iletişimin nasıl olduğu, sınıfın düzeni ve organizasyonu, öğrencilerin güdülenmişlik seviyesi gibi birçok faktör sayılabilir (Karip, 2017). “Sınıf yönetimi kavramı öğretimin verimli olması ve devamlılığın sağlanması için, öğrenci ve öğretmenlerin önüne konabilecek zorlukların kaldırılarak, öğrencilerin etkinliklere devamlı ve düzenli katılımını sağlayarak, öğretim zamanını da iyi bir şekilde kullanarak, ders içinde varılmak istenen hedeflerin idare edilebilmesidir” (Erdoğan, 2008; Tunca, 2010, s. 36). Sınıf yönetiminde temel olarak iki ana hedef bulunur. Bunlardan biri öğrencilerin güdülenmişlik düzeylerini arttırmak için bir güven ortamı yaratmaktır. Diğerisi ise öğrencilerin sorumluluk ve beceri duygularını güçlendirmek ve onlara bu becerilerini nasıl düzenleyip kullanabileceklerini göstermektir. Eğer öğretmen etkili bir sınıf yönetimi ortamı gerçekleştirmek istiyorsa, kazandırmak istediği davranışı öğrenciye zorla ve baskıyla değil, onlara bireysel öğrenmelerini oluşturmak için şans tanıyarak ve de bu kazandırılmak istenen davranışları kontrol ederek sağlayabilir. Sınıf yönetimi öğrencilerin öz değerlendirme becerileri ve yeteneklerini, sorumluluk duygularını geliştirmede yararlanılabilecek bir araçtır (Karip, 2017). Sonuç olarak öğrenci davranışlarını yönetmek her zaman için öğretmenlerin birincil kaygısı olmuştur. Öğrencilerin istenmeyen davranışları olumlu bir öğrenme ortamına engel olmuştur. Öğretmenlik deneyiminin başlangıcından itibaren, öğretmenler genellikle öğrencilerini kontrol etme ve disiplinli bir ortam oluşturma konusundaki endişeleri daima bulunmaktadır. Ayrıca bir sınıfta düzeni sağlamanın öğretimin temel bir görevi olduğunu belenmektedir. Yönetim faaliyetleri bu koşulların oluşturulmasına ve sürdürülmesine yol açar. Öğretimin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebileceği yer sınıf ortamıdır. Günümüzde sınıf yönetimi, okullarında öğretmen ve yöneticiler için giderek artan bir sorun haline gelmiştir.

1.2. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Sınıf yönetimi çok yönlü bir kavramdır ve sınıfla ilgili görüşler çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. Araştırmacılar sınıfın farklı yönlerini temel alan sınıf yönetimi yaklaşımlarını farklı kategorilere ayırmaktadır (Sarıttaş, 2000). Bu yaklaşımlar, geleneksel ve modern olmak üzere 2 farklı başlık altında değerlendirilmektedir (Başaran, 2000). Sınıf yönetimi modelleri; 4 gruba ayrılmaktadır. Bunlar; gelişimsel, önleyici, tepkisel ve bütünsel modellerdir (Tertemiz, 2017).

Şekil 1. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları (Başaran, 2000).

1.2.1. Geleneksel Yaklaşım

Geleneksel sınıf yönetimi stili, sınıf üzerinde tam kontrole sahip bir öğretmen olarak tanımlanmaktadır. Öğrencilere aktif olarak dahil olma ve yanıt verme esnekliği verilmez. Öğretmen, sınıfın tüm yönleri üzerinde kontrolü elinde tutar. Belirtilen kurallara uymayan bir öğrencinin cezalandırılması muhtemeldir. Geleneksel sınıf yönetimi stilinde öğretmen öğrencileriyle disiplinli anlayış üzerine ilişkileri kurar. Öğrenci sonuçları açısından, otoriter sınıf yönetimi stili, öğrencilerin nasıl öğreneceklerine, akran işbirliğine veya aktif katılıma karar vermede özerkliğe izin verilmemektedir (Tertemiz, 2017).

1.2.2. Çağdaş Yaklaşım

Öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Çağdaş sınıf yönetimi stili, öğretmen kontrolü ve öğrenci katılımının bir dengesidir. Bu sınıf tarzında, öğrenciler katılmaya ve işbirliği yapmaya teşvik edilir, ancak aynı zamanda kurallara da uyar. Öğrencinin tamamen özerkliği vardır. Öğretmen, öğrencilerin öğrenme ortamları hakkında nasıl hissettiklerine ve daha iyi hale getirmek için dâhil edilebilecek fikirlere ilişkin girdilerine ve geri bildirimlerine değer verir. Öğretmen, öğrencilerini sınıf içinde ve dışında önemser. Bu sınıftaki öğrenci sonuçları olumludur. Öğrenciler katkıda bulunmaktan ve risk almaktan korkmazlar. Bu nedenle, öğrenciler her alanda gelişir ve büyüme gösterir (Tertemiz, 2017)

2. Sınıf Yönetim Modelleri

1900'lü yılların ortalarında, öğretmenler sınıfları yönetme konusundaki endişelerini dile getirmeye başladılar. O zamana kadar geliştirilen sistematik bir yaklaşım yoktu. Geleneksel olarak öğretmenler otoriter iddia tekniklerini kullanırlardı, ancak bu teknik uzun sürmedi ve yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Daha sonra araştırmacılar, 1969'dan 1979'a kadar neredeyse on yıl boyunca neyin işe yarayıp neyin yaramadığını araştırmak için ülkenin dört bir yanındaki öğretmenleri gözlemlemeye başladılar. Bu, sınıf yönetimi modellerinin sistematik bir gelişimine yol açmıştır.

Yıllar içinde geliştirilen sınıf yönetim modelleri ortaya çıkmıştır. Bu modeller, insanların psikolojik yönlerini dikkate almanın yanı sıra öğrenci-öğretmen davranışını inceleyen kapsamlı sınıf gözlemlerinin bir ürünüdür (Akan, 2011).

Şekil 2. Sınıf Yönetim Modelleri

Tepkisel Model	Önlemsel Model	Gelişimsel Model	Bütünsel Model
<ul style="list-style-type: none"> • Geleneksel model olarak bilinir • İstenmeyen durum veya davranışın değiştirilmesini amaçlar. • Düzeni sağlamak için ödül ve cezadan yararlanır. • Sınıf yönetimi becerisi yüksek olmayan öğretmenler bu modeli kullanır 	<ul style="list-style-type: none"> • Hata yapmama anlayışına dayanır. • Gelecekte meydana gelebilecek istenmeyen davranışların tahmin edilmesi ve gerekli önlemlerin alınmasına dayanır. • Felsefesinde sorunun tespit edilmesi değil, sorun ortaya çıkmadan önce önlenmesi anlayışı vardır . 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin fiziksel, psikolojik, ahlaki, duygusal ve sosyal gelişim düzeylerine dayanır. • Her seviyedeki öğrencilerin gelişimsel özelliklerinde büyük farklılıklar olduğunu ileri sürer 	<ul style="list-style-type: none"> • Üç modelin sentezine dayanır.

2.1. Tepkisel Model

Tepkisel sınıf yönetimi stratejileri, sözlü uyarılar, kurallara atıfta bulunma ve hatta gözaltı gibi öğrenci kesintileri, uygunsuz davranışlar veya ilgisizlik sonrasında öğretmenlerin tepkilerini ifade eder. Tepkisel stratejilerle bu meşguliyet, öğretmen adaylarının sınıf yönetimini temel olarak disiplini ve davranışsal kontrolü sürdürmekle ilgili olarak çerçevelemelerine de yansır. Öğrenci davranışının tepki yönetimine odaklanmak iki şekilde elverişsizdir: Daha fazla öğretmen stresi ve öğrenci ile zaman kaybının yaşanması (Başar, 1999).

2.2. Önlemsel Model

Önleyici stratejiler, öğrenci davranışlarının önlenmesini ve kurallar ve rutinler dahil olmak üzere öğrencinin öğrenmesini desteklemeyi, öğrenci katılımını ve öğrenmesini izlemeyi, öğrenci motivasyonunu veya olumlu öğrenci-öğretmen ilişkileri kurmayı amaçlar.

2.3. Gelişimsel Model

Bu yaklaşım genellikle açık kuralların ve sınıf prosedürlerinin oluşturulduğu olumlu pekiştirme sınıfında uygulanır. Ayrıca, öğrenciler bu sınıf prosedürlerine dayalı olarak ödüllendirilir veya sonuçlarla karşı karşıya kalır. Bu modelde öğretmenler başarılı sınıf yönetiminin anahtarlarını ve güvenli bir öğrenme ortamı oluşturmanın yollarını aramaktadır (Şimşek, 2006).

2.4. Bütünsel Model

Bütünsel Disiplin, öğretmen adaylarının normal öğrencilerle ve yıkıcı davranışlar sergileyenlerle ilgilenmelerine yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Sınıf ve okul için bir davranış yönetimi politikası oluşturmaya yönelik adımları sağlar. Ayrıca, hem pratik hem de bu tür uygulamaları destekleyen felsefi ilkeler açısından önleyici ve destekleyici disiplin tekniklerini içerisinde barındırır. Öğretmen adayları, öğretimi baltalamak yerine çocukların doğal ihtiyaçlarından nasıl yararlanacaklarını göstermesidir (Doğan, 2019).

Dolayısıyla Sınıf yönetim sistemleri, öğrencilerin akademik beceri ve yetkinliklerinin yanı sıra sosyal ve duygusal gelişimlerini artıran düzenli bir öğrenme ortamı oluşturarak öğrenci başarısını artırdığı için etkilidir. Bu çalışmanın bulguları, araştırmacılar açısından, yöntem ve analiz teknikleri bağlamındaki mevcut eğilimlerini sunması açısından önemli bir referans kaynağı olabilir. “Diğer yandan günümüz eğitim dünyasında müfredattan merkezi sınavlara, okul içi ve dışı çeşitli uygulamalara kadar her alanda büyük değişim ve dönüşüm dalgalarının yaşandığı dikkate alındığında söz konusu dalgadan sınıfların etkilenmemesi mümkün değildir.” Bu çalışmanın amacı, sınıf yönetimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri incelemektir. Bu amaç yönünden aşağıda belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır. Sınıf yönetimi alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Senelere göre dağılımı nasıldır?
3. Örneklem çeşitlerine göre dağılımı nasıldır?
4. Veri çeşitlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Tema dağılımı nasıldır?

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Doküman inceleme yöntemi ile gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada, araştırılması planlanmış konular ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleştirilmektedir. Doküman incelemesi, tarihçiler, ve antropologlar, dil bilimcilerin kullandığı bir yöntem olmakla beraber, psikologlar ve sosyologlar da doküman incelemesi ciddi derecede kullanmaktadırlar (Şimşek, 2009).

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezinde sınıf yönetimi konusunda yer alan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırmanın alt türlerinden olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin araştırılan konuyla ilgili olan olaylar veya durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmamızda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi veri tabanında tarama bölümünde tez adı, dili ve konu ile ilgili arama yapılarak araştırmanın amacına uygun, eğitim-öğretim ile ilgili olan 30 tez incelenmiştir. Erişim izni olmayan lisansüstü tezler araştırma kapsamına alınmamıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi veri tabanında detaylı arama kısmında konu kısmına “eğitim-öğretim”, tez adı “Sınıf Yönetimi” ve dili “Türkçe” yazılarak incelenecek tezlere ulaşıldı. Elde edilen tezler içerisinden de çalışmanın amaçlarına uygun olarak 30 yüksek lisans tezi belirlenmiştir. Erişimi

bulunmayan ve araştırmanın amacına uygun düşmeyen tezler dikkate alınmamıştır. Elde edilen tezler incelenerek kodlanmıştır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda veriler ve temalar altında kodlar olacak şekilde sınıflandırılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen bulgular doküman analizine tabi tutularak analiz edilmiştir. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan durumlar hakkında mevcut olan verileri barındıran yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Nitel araştırmalarda ulaşılan verilerin analizinde genelde betimsel analiz veya içerik analizi kullanılmaktadır. İçerik analizi, araştırmanın özüne ilişkin temaları, anlamları belirlemek amacıyla verilerin dikkatli, ayrıntılı ve sistematik bir şekilde araştırılması ve yorumlanmasıdır (Baltacı,2017).

İçerik analizindeki temel hedef, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel analizde özetlenen veriler, içerik analizinde daha derin bir şekilde yorumlanarak fark edilmeyen kavram ve temalar ortaya çıkarılmış olur. Bunun için elde edilen verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenmesi ve veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekir. Belirli aşamalar çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu aşamalar şu şekildedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Verilerin kodlara, temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

Bu çalışmada betimsel içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Çalışmada elden edilen veriler kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılan veriler, betimsel istatistiklerden yararlanılarak frekans ve yüzde şeklinde yansıtılmıştır. Frekans ve yüzde değerleri araştırma soruları doğrultusunda tablolara ayrılmıştır. Daha sonra bu tablolar titizlikle incelenerek sonuçlar üzerinden yorumlamalar yapılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

Türkiye’de ortaöğretim okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların ile ilgili 2018-2022 yıllarında araştırmaya dahil edilen çalışmaların alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Bu alt problemlerde çalışmaların tez türlerine, yıllara, veri türlerine göre, araştırma desenlerine, örneklem türlerine ve son olarakta temalarına göre dağılımının tespit edilmesi hedeflenmiş ve bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Lisansüstü Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

<i>Tez Türü</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Yüksek Lisans	27	90,0
Doktora	3	10,0
Toplam	30	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışma grubunda yer alan 30 lisansüstü tez çalışmasının 27’si (%90.0) yüksek lisans, 3’u (%10.0) ise doktora tezleri oluşturmaktadır.

Tablo 2. Yıllara Göre Dağılım

<i>Yıllar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
2018	2	7,0
2019	15	47,0
2020	7	24,0
2021	6	22,0
Toplam	30	100,0

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin sınıf yönetimi üzerine üzerine yapılan çalışmaların en fazla 2019 yılında (f=15; %47,0), en az ise 2018 yılında (f=2; %7,0) olduğu görülmektedir. 2020 yılında (f=7; 24,0), ve 2021 yılında (f=6; %22,0), çalışmaların yapıldığı tabloda görülmektedir.

Tablo 3. Veri Türlerine Göre Dağılım

<i>Veri Türleri</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Nicel	15	55,0
Nitel	11	35,0
Karma	4	10,0
Toplam	30	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışmalarda en fazla nicel yöntem türünün tercih edildiği görülmektedir. Nicel çalışmalar (f=15; %55,0), nitel çalışmalar (f=11; %35,0), karma çalışmalar (f=4; %10,0) tür.

Tablo 4. Araştırma Desenine Göre Dağılım

<i>Yöntem/ Araştırma Deseni</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Betimsel Araştırma	12	40,0
Durum çalışması	7	22,0
Olgu bilim	3	10,0
İç içe geçmiş tek durum deseni (karma)	3	10,0
Literatür taraması (nitel)	2	7,0
Açımlayıcı sıralı (karma)	1	4,0
Tanıttıcı araştırma yöntemi (nitel)	1	4,0
Metasentez	1	4,0
Toplam	30	100

Tablo 4 incelendiğinde çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma (f=12, %40,0) olduğu görülmektedir. Çalışmalarda 7 durum çalışması (%22,0), 3 olgu bilim (%10,0), 3 iç içe geçmiş karma desen (%10,0), 2 literatür taraması (%7,0), 1 açıklamlayıcı sıralı (%4,0), 1 tanıtıcı araştırma (%4,0), 1 meta sentez (%4,0) yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Öğrenci	25	80,0
Öğrenci- öğretmen	5	20,0
Toplam	30	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaların örneklem türlerine göre, öğrenci ve öğrenci-öğretmen şeklinde kategorilenmiş olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ağırlıklı olarak öğrenciler (f=25; %80,0), katılımcı olarak tercih, edildiği görülmektedir.

Tablo 6. Ortaöğretim Okullarında Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi İle İlgili Çalışmalarda Öne Çıkan Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f	%	
Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi	Sınıf yönetimi	Sınıf düzeni	26	25,0	
		Öğretim yöntemi	14	13,5	
		Zaman yönetimi	10	9,5	
		Sınıf Yönetimi Uygulamaları	12	11,5	
		Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri	10	9,5	
	Davranışlarının yönetimi	Davranış düzenlemeleri	11	6,5	
		İlişki Düzenlemeleri	8	7,5	
		Öğretmenle ilgili Özellikler	5	4,5	
		Hakimiyet stratejileri	Plan- program	4	3,5
			Uygulama	6	5,5

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili çalışmalarda öne çıkan tema, kod ve frekans dağılımında sınıf düzeni kodu dikkat çekecek düzeydedir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili çalışmalarda öne çıkan diğer olumlu temalar kodlamalarında sırasıyla şöyledir; Öğretim yöntemi zaman yönetimi, sınıf yönetimi uygulamaları, sınıf yönetimi yeterlilikleri, davranış düzenlemeleri, ilişki düzenlemeleri, öğretmenle ilgili özellikler, plan-program, uygulamadır. sınıf yönetimi içerisinde ön plana çıkan sınıf düzeni (f=26; %25,0)'dır.

Sonuç

Yapılan çalışma 2018-2022 yılları arasında okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yayınlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Araştırma bulguları tablolar şeklinde aktararak sunulmuştur. Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir.

- ✚ Çalışma grubunda yer alan lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılım sonucunda en fazla yüksek lisans türünde yapıldığı görülmüştür.
- ✚ Okullarında öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır. 2019 yılında sınıf yönetimi ile alakalı çalışmaların çoğalmasında okullarda sınıf yönetiminin gündemde olması ile ilgili olduğu düşünülebilir.
- ✚ Çalışmaların veri türlerine göre dağılımında daha çok nicel çalışma türünün tercih edildiği görülmüştür.
- ✚ Çalışmaların araştırma deseni incelendiğinde en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma olduğu görülmüştür.
- ✚ Örneklem türüne göre çalışmalar incelendiğinde en çok öğretmen daha sonra sırasıyla öğretmen-öğrenci, ve okul yöneticileri şeklinde olduğu görülmektedir.
- ✚ Çalışmaların temalarında elde edilen verilere göre öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili çalışmalarda öne çıkan tema, “sınıf düzeni” kodu ile dikkat çekecek düzeydedir.

Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir. Sınıf yönetimi ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş ve çeşitli kongrelerde veya sempozyumlarda sunulmuş bildiriler ile makale düzeydeki çalışmalar bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Bu nedenle, bildiri ve makale analizine dayalı olarak gerçekleştirilecek yeni çalışmalar, sınıf yönetimi alanındaki araştırmalara yeni bakış açıları sağlayabilir. Araştırmacılar sınıf yönetimi ile ilgili farklı yıllarda, farklı değişkenleri ele alarak sınıf yönetimi konulu çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışma sınıf yönetimi alanında yapılan çalışmaları daha özele indirgeyerek, sınıf yönetiminin alt boyutlarını ayrı ayrı ele alarak değerlendirme olanağı sağlaması bakımından da önemlidir. Bu araştırmada sınıf yönetimi ile ilgili çalışılan konulara sınıf yönetimi becerisi ve yeterliliği, öğrenci davranışlarının yönetimi ve sınıf yönetimi stratejileri gibi konulara daha çok ağırlık verildiği görülmektedir. Bu konulara ağırlık verilmesinin sebebi, öğretmenlerin bu konuda zorlanmaları olabilir. Buna göre en çok zorlanılan konulardan birinde en fazla çalışmanın yapılması, zorlukların giderilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Söz konusu bulgu sınıf yönetimi alanında yapılan çalışmalarda elde edilen bulguları destekler niteliktedir (Şara, Karadedeli ve Hasanoğlu, 2016). Sonuç olarak bu çalışmada ele alınan sınıf yönetimi lisansüstü çalışmalarında konu ve yöntem bağlamında büyük benzerliklerin olduğu, söz konusu çalışmaların belirli bir düzlemde ilerlediği, farklılıkları dikkate alan, derinlemesine çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde sınıf yönetimi alanında üretilen tezlere

ilişkin bir tipoloji ortaya çıkarılabilir. Sonuç olarak, araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Araştırmacılar nitel veya karma yöntemler kullanarak problem durumlarına yönelik derinlemesine çıkarımlarda bulunabilirler.
- Araştırmacılar ülkemizde sınıf yönetimi örneklem grubunda yer alan öğretmenlerin öğretim ortamlarının tasarlanmasına yönelik yarı deneysel çalışmalar yapabilirler.
- Sınıf yönetimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerde öğretmen adayların görüşlerine yönelik yeterince çalışma olmadığı görülmektedir. Öğretmen adayların sınıf yönetimi başarısının artırılmasında rolü düşünüldüğünde, öğretmen adaylara yönelik hizmet içi eğitim ortamları tasarlanmasına yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynaklar

- Ağaoğlu, E. (2012). *Sınıf Yönetimi ile İlgili Genel Olgular*. Pegem Akademi.
- Akan, D. (2011). Temel Kavramlar ve Sınıf Yönetiminin Kapsamı. C. Gülşen içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 1-16). Anı Yayıncılık.
- Aydın, A. ve Uysal, Ş. (2014). Türkiye 'de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 177-201.
- Balay, R. (2012). *2000'li Yıllarda Sınıf Yönetimi*. Pegem Akademi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-15.
- Başar, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, H. (2000). *Sınıf yönetimi*. Şafak Matbaacılık.
- Başaran, H. (1994). *Sınıf yönetimi*. Pegem Yayınları.
- Bilir, A. (2014). Sınıf Yönetiminde Başarının Aracı: Önlemsel Model. *Folklor/Edebiyat*, 20 (78), 203-214.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İçimizdeki biz*. (35.b). Remzi.
- Doğan, Ö. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Değerlendirilmesi (İstanbul İli Sultanbeyli Ölçeği)* [Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi].Yök Tez.
- Ekici, C. (2018). *Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişki (Çanakkale Örneği)*. [Yüksek lisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi].
- Ekici, G. ve Kurt, H. (2014). Öğretmen adaylarının disiplin öz-yeterlilik algılarının sınıf yönetimi profillerine göre analizi. *Gaziantep University of Social Sciences*, 13 (4), 1137-1164.

- Erden, M. (2000). *Sınıf Yönetimi*. (1. b). Alkım Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2008). *Sınıf yönetimi*. Alfa Yayınları.
- Gündüz, Y. ve Can, E. (2013). Öğrenci görüşlerine göre ortaöğretim ve ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi ilkelerine uyma düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19 (3), 419-446.
- Karip, E. (2017). *Sınıf yönetimi*. (14). Pegem Akademi.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplini ile İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. (Edt. L. Küçükahmet). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Sarıtaş, M. (2000). *Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama: sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Nobel Yayınları.
- Şentürk, H. (2006). Öğretmen Adayı Öğrencilerin Uygulama Yaptıkları Liselerdeki Rehber Öğretmenlerin Kullandıkları Sınıf Yönetimi Modellerine İlişkin Algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 48 (48), 585-603.
- Tertemiz, N. I. (2017). *Sınıf yönetimi ve disiplin modelleri*. Pegem Akademi.
- Turan, S. (2011). *Sınıf Yönetiminin Temelleri*. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.